

ปริทัศน์หนังสือ
ปริศนาวงศาตคณาญาติ “ลัวะ”

The Mysterious Relatives of “Lawa”

ศิริอร เพชรภิมรัมย์

Siriorn Petpirom

ชื่อหนังสือ

ปริศนาวงศาตคณาญาติ “ลัวะ”

ISBN

9786165431415

ชื่อผู้แต่ง

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ

สำนักพิมพ์

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ปีที่พิมพ์

กุมภาพันธ์ 2555

จำนวนหน้า

200 หน้า

ราคา

180 บาท

ปริศนาวงศาตคณาญาติ “ลัวะ” เป็นหนังสือที่เป็นผลผลิตจากโครงการเอกสารทางวิชาการของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ในคำนำของโครงการฯ กล่าวว่า “หนังสือที่จัดพิมพ์ในโครงการมีที่มาหลากหลาย มีขอบเขตเนื้อหากว้างขวาง ส่วนหนึ่งเป็นการรวบรวมจากบทความที่น่าสนใจในงานประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อสนับสนุนให้มีเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการ และเปิดโอกาสให้นักวิชาการหน้าใหม่ได้เสนอผลงาน เอกสารวิชาการบางส่วนเป็นผลงานวิจัยงานวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพดี หรืองานเขียนที่ให้ข้อมูลหรือข้อคิดที่มีคุณค่า”

หนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มชาติพันธุ์เป็นชื่อที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดระบบการเรียกใช้ข้อมูลเนื่องจากการใช้ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ในงานวิจัยต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกันทำให้เกิดความสับสนยากต่อการจัดระบบข้อมูล หนังสือเล่มนี้

เป็นงานที่น่าเสนอสาระสำคัญจากการศึกษาค้นคว้า เพื่อหาความชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกว่า “ลัวะ”

การสร้างฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งอาจถูกเรียกชื่อได้หลายชื่อ ดังนั้น การที่รู้ชื่อเรียกที่แตกต่างว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน หรือเป็นวงศ์าคณาญาติกัน โดยการจัดทำเป็นฐานข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าที่สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่การจัดทำดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่ายนัก เราจะรู้ได้อย่างไรว่าชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่หลากหลายนั้นจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เพราะในงานวิชาการที่ใช้ชื่อเรียกที่ดูประหนึ่งว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ในที่สุดแล้วอาจไม่ใช่ก็ได้ ดังกรณีตัวอย่างของการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” หนังสือเล่มนี้เป็นความพยายามของนักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่ทำงานสร้างฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ให้แก่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ที่พยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อหาความชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกว่า “ลัวะ” ซึ่งเป็นชื่อที่มีความสับสนมากที่สุดชื่อหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยเริ่มจากการศึกษาผลงานทางภาษาศาสตร์ เนื่องจากมีผลงานทางภาษาศาสตร์ที่จำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ตามความเหมือนกันและความแตกต่างทางภาษารวมทั้งการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะด้วย ทั้งนี้ การที่กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมักจะมีชื่อเรียกหลายชื่อ เพราะมีทั้งชื่อที่คนในกลุ่มใช้เรียกตัวเอง ชื่อที่คนกลุ่มอื่นเรียก และชื่อที่ทางราชการเรียก ส่วนนักภาษาศาสตร์จะใช้ชื่อที่เจ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ใช้เรียกตัวเองในการนำมาศึกษาตามหลักภาษาศาสตร์ นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังไม่ปักใจเชื่อการใช้หลักการทางภาษาศาสตร์เพียงอย่างเดียวในการศึกษาเพื่อบอกความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” ได้อย่างชัดเจน จึงได้ใช้ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและการอพยพ อัตลักษณ์และโลกทัศน์ชาติพันธุ์ การจัดระเบียบสังคม ความเชื่อ ประเพณี มาประกอบการศึกษาอีกด้วย

หนังสือปริศนาวงศ์าคณาญาติ “ลัวะ” ผู้ศึกษา คือ ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ สรินยา คำเมือง สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ บุญสม ชีรณิษฐ์กุล และอติธา สุนทรโรทก สาระสำคัญในหนังสือเล่มนี้ คณะผู้ศึกษานำเสนออย่างเป็นระบบ โดยจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท ก่อนจะเริ่มเนื้อหาในบทที่ 1 ได้อธิบายการเลือกใช้ศัพท์ทางชาติพันธุ์โดยมุ่งอธิบายเกี่ยวกับความหลากหลายในการสะกดคำศัพท์ในภาษากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเป็นเบื้องต้น เนื่องจากคำศัพท์หลาย ๆ คำของกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้เกิดความสับสน ในบทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาของปริศนาวงศ์าคณาญาติ “ลัวะ” บทที่ 2 ว่าด้วยประเด็นเรื่องวงศ์าคณาญาติ “ลัวะ”: ชื่อเรียกและการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ บทที่ 3 นำเสนอเส้นทางการศึกษาคลี่คลายปมปริศนา บทที่ 4 นำเสนอข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

ในการคลี่คลายปรีศนาวงศาตคณาญาติ ลเวือะ ลวะ ปลั่ง และดาระอั้ง และบทสุดท้าย เสนอว่าใครเป็นเครือญาติใครในกลุ่มภาษาย่อยชมุอีก โดยมุมมองทางชาติพันธุ์วิทยา และจบลงด้วยบทสรุปส่งท้ายเป็นการคลี่คลายปรีศนาวงศาตคณาญาติ “ลัวะ”

การนำเสนอเนื้อหาของผู้ศึกษาในแต่ละบทได้จัดเนื้อหาให้เป็นหมวดหมู่ และขยายความด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่มีข้อมูลอย่างละเอียด ปมปัญหาของเรื่องในใจผู้อ่าน จึงคลี่คลายลงตามลำดับ สิ่งที่ตั้งจุดความสนใจอย่างมากของหนังสือเล่มนี้ คือ การตั้งชื่อบท ซึ่งชวนให้น่าติดตามสาระที่นำเสนอโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ทุกบทมีการร้อยเรียงถ้อยคำ เพื่อตอบข้อสงสัยอย่างละเอียด อีกทั้งมีการเชื่อมต่อกันอย่างกลมกลืนกับเนื้อหาในแต่ละบท ทำให้เห็นถึงการนำเสนอที่มีเอกภาพและสัมพันธภาพ ความน่าสนใจของหนังสือเรื่องนี้ มิได้อยู่ที่เฉพาะเนื้อหาที่ผู้ศึกษาค้นพบและนำเสนอเท่านั้น แต่วิธีการศึกษาก็น่าสนใจ กล่าวคือ ผู้ศึกษาเริ่มต้นด้วยการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ จากนั้นจัดเสวนาโดยเชิญนักวิจัย และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” มาให้ข้อคิดเห็น สุดท้ายคณะผู้ศึกษา ได้ลงพื้นที่จริงไปศึกษาข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” ในหลายพื้นที่ ซึ่งวิธีการศึกษาตามขั้นตอนดังกล่าวนี้สามารถใช้ศึกษาประเด็นปัญหาที่กว้างขวางได้ดี เพราะจะค่อย ๆ ขมวดปมมาสู่คำตอบที่ต้องการได้ชัดเจน นอกจากนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการตั้งคำถามเป็นระยะ เมื่อจะศึกษาอะไรเพิ่มเติมก็ตั้งคำถามไปเรื่อย ๆ จึงทำให้เรื่องราวที่ดูกระจัดกระจาย สามารถรวมเข้าสู่ประเด็นที่ต้องการหาคำตอบได้

เนื้อหาสาระในแต่ละบทมีดังต่อไปนี้ บทที่ 1 ความเป็นมาของปรีศนาวงศาตคณาญาติ “ลัวะ” จุดเริ่มต้นของปรีศนา จากปัญหาความไม่ชัดเจนในเรื่องชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ ในงานวิจัย มีการยกตัวอย่างชื่อเรียกที่มีความสับสนและซับซ้อนจากผู้เรียกชื่อที่คนอื่นเรียก และชื่อที่เรียกตนเอง (หน้า 20) บทที่ 2 นำเสนอประเด็นเรื่องวงศาตคณาญาติ “ลัวะ” ครอบคลุมเรื่องชื่อเรียกและการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ โดยแสดงให้เห็นว่าการทำความเข้าใจเรื่องวงศาตคณาญาติ “ลัวะ” ต้องพิจารณาในกรอบความคิดเรื่องการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ที่ปรากฏในชาติพันธุ์วิทยาและในทางภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรียกและการจัดหมวดหมู่ความสัมพันธ์ที่อาจจะแตกต่างกันไปด้วยเกณฑ์ที่ไม่เหมือนกัน ในกรณีนี้ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์โดย “คนใน” (กลุ่มชาติพันธุ์) และครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้และแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ในบริบทต่าง ๆ ความรู้สึกและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ การจำแนกกลุ่มตระกูลภาษา / กลุ่มชาติพันธุ์ในทางภาษาศาสตร์ ผู้ศึกษาได้เลือกตัวแบบทางภาษาศาสตร์ของ สวีโล เปรมศรีรัตน์ และคณะสำหรับพิจารณาในกรณีวงศาตคณาญาติ “ลัวะ” (หน้า 33)

เพราะเห็นว่ามีพื้นฐานจากการสำรวจภาคสนามในประเทศไทย และให้ความสำคัญกับชื่อเรียกตัวเอง บทที่ 3 เป็นบทที่นำเสนอแนวทางต่าง ๆ ในความพยายามที่จะคลี่คลายปมปริศนาวงศาตมณชาติ “ลัวะ” เช่น พยายามทำความเข้าใจในเรื่องชื่อเรียกชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ที่จะนับว่าเป็นวงศาตมณชาติ “ลัวะ” โดยการจัดเสวนาเรื่องชื่อเรียกชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับ “ลัวะ” และลงพื้นที่สำรวจชื่อเรียกชาติพันธุ์ รวมทั้งสำรวจแนวคิดการจำแนกชาติพันธุ์ในชาติพันธุ์วิทยา และในภาษาศาสตร์เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในบทต่อไป บทที่ 4 เป็นการนำเสนอข้อสันนิษฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ในตัวบทหนึ่งทางภาษาศาสตร์ได้จำแนกเป็นกลุ่มย่อยปะหล่องอีกในสายมอญเขมรเหนือ ตระกูลออสโตรเอเชียติก คือ ลเวือะ ลวะ ปลัง และดาระอั้ง โดยพิจารณาจากหลักฐานอื่น ๆ นอกเหนือจากหลักฐานทางภาษาศาสตร์ เช่น ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ จิตสำนึกโลกทัศน์ชาติพันธุ์ และลักษณะสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การจัดระเบียบสังคม ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม บทที่ 5 มีเนื้อหาในแนวเดียวกับบทที่ 4 คือ นำเสนอข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นญาติของกลุ่มย่อยชมุอีกซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ ชมุ และมลาปรี โดยพิจารณาจากหลักฐานอื่น ๆ ส่วนบทสรุปเป็นบทสุดท้ายได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าหนังสือเล่มนี้ได้คลี่คลายปมปริศนาวงศาตมณชาติ “ลัวะ” ได้มากน้อยอย่างไร และมีข้อจำกัดอะไรบ้าง การจบลงเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นว่าเรื่องนี่ยังคงจะต้องค้นหาคำตอบกันต่อไป

งานเขียนชิ้นนี้เห็นได้ชัดว่าผู้ศึกษามีข้อจำกัดเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลที่ต้องใช้ข้อมูลจากงานวิจัยที่มีอยู่เป็นหลัก ไม่อาจจะลงสนามเพื่อศึกษาเจาะลึกได้ทั้งหมด จึงต้องใช้วิธีการอื่น ๆ ประกอบเพื่อคลี่คลายปมปริศนาให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จึงมีการจัดเสวนาว่าด้วยเรื่อง ชื่อเรียก และการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ “ลัวะ” และกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (บทที่ 3) โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมาร่วมเสวนาโดยมีคำถามสองประเด็นหลัก ประเด็นแรก “ลัวะ” มีความหมายว่าอย่างไร หมายถึงใคร มีชื่อเรียกตัวเองอย่างไร มีถิ่นฐานอยู่ในบริเวณใดบ้าง ประเด็นที่สอง กลุ่มที่ถูกเรียกด้วยชื่อต่าง ๆ เช่น ลวะ ลเวือะ ปรีมัล ดาระอั้ง ปะหล่อง ไตหลอย อุกอง ขาวัว ชมุ มลาปรี และถิ่น จะนับเป็น “ลัวะ” ทั้งหมดได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้เป็นลัวะกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้จำแนกหรือเรียกตัวเองว่าอย่างไร และมีลักษณะสำคัญอย่างไร ข้อมูลจากการเสวนาดังกล่าวช่วยให้เข้าใจที่มาของความซับซ้อนและความสับสนของชื่อเรียกกลุ่มต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้สรุปข้อสันนิษฐานเบื้องต้นไว้สามประการ **ประการแรก** ความสับสนในชื่อเรียกชาติพันธุ์ในงานวิจัย ในพื้นที่สามารถแยกย่อยได้อีกเจ็ดประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง

งานวิจัยหลายงานได้เหมารวมกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า ลเวีอะ ลวะ ปลัง ลัวะ ไว้ด้วยกัน และเรียกว่า “ลัวะ” เปรียบเสมือนเป็นชาติพันธุ์เดียวกันทั้งที่การตั้งถิ่นฐานในปัจจุบันมีความแตกต่าง กล่าวคือ ลัวะ อยู่ภาคเหนือทางด้านตะวันออกที่ติดกับลาว ในบริเวณจังหวัดน่าน ส่วน ลเวีอะ อยู่ภาคเหนือตอนบนทางด้านตะวันตกมีชายแดนติดกับพม่า และลวะ อยู่ในที่ราบใกล้เมืองเชียงใหม่ นอกจากการตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นที่ต่างกันแล้ว ในมาตรการทางภาษาศาสตร์ยังอยู่ต่างกลุ่มทางภาษาอีกด้วย ประเด็นที่สองมีความไม่ชัดเจนอยู่บ้างในชื่อเรียก “ปลัง” “สามเต้า” และ “ไตหลอย” จากการสำรวจพื้นที่ของผู้ศึกษาพบว่า “ปลัง” จะเรียกตัวเองว่าเป็น “ปลัง” และตามด้วยชื่อหมู่บ้านหรือพื้นที่ เช่น ปลังกอนต้อยหรือปลังสามเต้า แต่ปลังที่ได้อพยพเข้าไปอยู่ในรัฐฉานจะถูกไทใหญ่ (ซึ่งเรียกตนเองว่า “คนไต”) เรียกว่า “ไตหลอย” ซึ่งหมายถึง “คนต้อย” เรื่องนี้หากมีการตรวจสอบต่อไปจะทำให้ถูกต้องและชัดเจนมากขึ้น ประเด็นที่สาม “ดาระอั้ง” เป็นชื่อเรียกตัวเอง นักวิจัยไทยที่ศึกษา “ดาระอั้ง” ได้เรียกอย่างถูกต้องตามหลักการ ฉะนั้น ดาระอั้งในไทยจึงถูกเรียกด้วยชื่อที่เขาเรียกตัวเอง แต่งานของนักวิชาการตะวันตก บางงานเรียก “ดาระอั้ง” ในรัฐฉานว่า “ปะหล่อง” ตามที่ใช้ในภาษาพม่า ซึ่งอาจจะมีความสับสนหรือไม่ชัดเจนบ้าง ประเด็นที่สี่ ความสับสนในการเรียก “ลัวะ” ว่า “ถิ่น” ในงานวิจัยบางชิ้นได้บอกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกเรียกว่า “ถิ่น” ไม่พอใจที่ถูกเรียกว่า “ถิ่น” เพราะถือว่าเป็นการดูถูก จากการสำรวจในชุมชนของผู้ศึกษาได้รับข้อมูลในทำนองเดียวกันว่าไม่มีใครยอมรับว่าเป็น “ถิ่น” เรียกตัวเองว่า “ลัวะ” ทั้งสิ้น ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่าไม่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกว่า “ถิ่น” ในประเทศไทย เพราะคำว่า “ถิ่น” ไม่ใช่ชื่อที่เขาเรียกตัวเอง ประเด็นที่ห้า ความสับสนเรื่อง มัล และ ปรัย นักภาษาศาสตร์ระบุว่าเป็นชื่อเรียกตนเองของ “ลัวะ” สองกลุ่มย่อย แต่จากการสำรวจพบว่าพวกเขาเรียกตัวเองว่า “ลัวะ” จำแนกโดยลักษณะพิธีกรรมแต่ด้วยข้อมูลที่มีอย่างจำกัดจึงยังไม่อาจจะระบุได้แน่ชัดว่าเพราะเหตุใดประเด็นที่หก จากข้อมูลที่มีอยู่ “ขมุ” อาจจะเรียกตัวเองว่าขมุหรือกามูในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน และนักวิจัยส่วนใหญ่จะเรียกว่า “ขมุ” ตามที่เขาเรียกตัวเอง ฉะนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วไม่มีความสับสนเรื่องขมุ ความสับสนที่มีอยู่ส่วนน้อยก็คือ บางงานใช้คำว่า “ขามู” อาจจะทำให้สับสน เพราะ “ข่า” ในที่นี้อาจจะหมายถึง “ข่า” ซึ่งระบุหรือมีนัยทางสถานภาพเชิงชนชั้นในลาว จึงไม่ชัดเจนว่า “ขมุ” และ “ขามู” จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันหรือไม่ ประเด็นที่เจ็ด แม้ว่าบางงานเรียก “มลาปรี” ว่า “ผีตองเหลือง” แต่ส่วนใหญ่มีความชัดเจนว่า “มลาปรี” และ “ผีตองเหลือง” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน เพราะชื่อ “ผีตองเหลือง” เป็นชื่อที่คนนอกกลุ่มเรียก ในความรู้สึกของ “มลาปรี” คำว่า “ผีตองเหลือง”

เป็นคำที่มีความหมายไม่ตี เพราะคำว่า “ผี” หมายถึงคนที่ตายแล้ว ในแง่นี้แม้ว่าจะไม่มีความสับสนแต่นักวิจัยต่าง ๆ ก็ไม่ควรใช้คำว่า “ผีต้องเหลือง” ในงานวิจัยอีกต่อไป

ประการที่สอง การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์แบบวงศาคุณาญาติ : วิเคราะห์ทางชาติพันธุ์วิทยา โดยอาศัยตัวแบบทางภาษาศาสตร์ แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มปะหล่องอีกประกอบไปด้วย ลเวือะ ละวะ ปลั่ง ดาระอั้ง และกลุ่มขมุอีก ประกอบไปด้วย ลัวะ ขมุ มลาบริ กลุ่มปะหล่องอีก ในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงประวัติการตั้งถิ่นฐาน อัตลักษณ์ และโลกทัศน์ชาติพันธุ์ ลักษณะการจัดระเบียบสังคมและความเชื่อพิธีกรรม ผู้ศึกษาพบร่องรอยความเกี่ยวพันระหว่าง ลเวือะ และละวะ ในอดีต แต่ในปัจจุบันมีแนวโน้มมองว่ามีความแตกต่างกัน จนกลายเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างกันไปแล้ว ผู้ศึกษาแสดงมุมมองในฐานะที่เป็นผู้ศึกษา และเป็นคนนอกกว่า ลเวือะ และละวะ มีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมีนัยยะสำคัญ ดังเช่นตัวอย่าง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ของ ลเวือะ กับ ละวะ

ประเด็นที่ศึกษา	ลเวือะ	ละวะ
ภาษาที่ใช้พูด	ลเวือะ, คำเมือง	ไต - หยวน (คำเมือง) (สำเนียงละวะ)
การสืบสายเลือด	สืบผีข้างพ่อเป็นหลัก	สืบผีข้างแม่เป็นหลัก (การสืบผี)
การถือผีต่าง ๆ	การเช่นไหว้ผีต่าง ๆ ยังมี ความสำคัญอยู่มาก	ให้ความสำคัญกับทางพุทธศาสนา มากกว่า แต่ยังเช่นไหว้ผีบางตน ซึ่งแสดงร่องรอยของการเคยมีความ เชื่อมร่วมกับลเวือะ

ที่มา ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ (2555: 164)

เมื่อพิจารณาข้อมูลตามประเด็นดังกล่าวเปรียบเทียบกับกันระหว่างลเวือะ ละวะ ปลั่ง และดาระอั้ง ไม่พบร่องรอยของความคล้ายคลึงกันในทางสังคม และวัฒนธรรมที่จะตีความถึงความสัมพันธ์ในอดีต กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ไม่เคยมีชื่อเรียกตนเองร่วมกัน และต่างก็ไม่มิจิตสำนึกร่วมกันว่าเคยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมาก่อน ในทางชาติพันธุ์วิทยาจึงไม่อาจจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวว่าอยู่ในวงศาคุณาญาติเดียวกันได้ เหมือนกับในทางภาษาศาสตร์ ส่วนกลุ่มขมุอีก อาศัยหลักฐานข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ เช่นเดียวกับกรณีการวิเคราะห์กลุ่มปะหล่องอีก ผู้ศึกษาไม่พบร่องรอยความสัมพันธ์ของ

กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ในเชิงวงศาตคณาญาติ ในลักษณะเดียวกับที่ทางภาษาศาสตร์จัดกลุ่มตระกูลภาษาไว้ ถึงแม้ว่าลัวะ ขมุ และมลาปรีจะมีถิ่นฐานในบริเวณใกล้เคียงกันคือ ในบริเวณพื้นที่จังหวัดน่าน และจังหวัดแพร่ ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับลาวในบริเวณที่เรียกว่า สายะบุรี แต่การบอกเล่าประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานไม่ได้บ่งบอกความสัมพันธ์ของทั้งสามกลุ่มแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งสามดังกล่าวก็ไม่พบร่องรอยของการร่วมกันทางสังคมวัฒนธรรม และในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วมีความแตกต่างกันอย่างสำคัญ ดังเช่นตัวอย่าง ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ของ ลัวะ ขมุ และ มลาปรี

ประเด็นที่ศึกษา	ลัวะ	ขมุ	มลาปรี
ภาษาที่ใช้พูด	ลัวะ (มัลหรือปรีย)	ขมุ	มลาปรี
การสืบสายเลือด (การสืบผี)	สืบผีข้างแม่เป็นหลัก	ไม่ชัดเจน มีความหลากหลาย (แต่อาจให้ความสำคัญทางพ่อมากกว่า)	ไม่ชัดเจน
ผีสำคัญที่นับถือเช่น ไห้ว	ผีบ้าน ผีบรรพบุรุษ ผีเจ้าหลวงปัว ผีเจ้าหลวงภูคา	ผีหลวง ผีหมู่บ้าน (โฮรยักง์) ผีเรื่อน (โฮรยัก่าง)	ผีเจ้าป่าเจ้าเขา

ที่มา ฉวีวรรณ ประจบเหมาะ และคณะ (2555: 166)

ประการสุดท้าย ข้อสังเกตว่าด้วยปรีศนาวงศาตคณาญาติ “ลัวะ” สามารถตอบประเด็นปัญหาเรื่องความสับสนของชื่อเรียกชาติพันธุ์ได้ ส่วนใหญ่ยังคงเหลือปรีศนาบางประการที่ต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อคลี่คลายต่อไป ส่วนเรื่องการจัดกลุ่มวงศาตคณาญาติในลักษณะเดียวกับที่ทางภาษาศาสตร์จัดกลุ่มตระกูลภาษาต้องแสวงหาหลักฐานเพิ่มเติม เนื่องจากข้อมูลที่มีในปัจจุบันไม่บ่งบอกร่องรอยดังกล่าว ผู้ศึกษาพบข้อสังเกตเกี่ยวกับที่มาของความสับสนเรื่องชื่อเรียก อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในงานวิจัยทางชาติพันธุ์ที่ผ่านมา คือ การขาดความสนใจในคำถามที่เป็นมิติทางชาติพันธุ์ จึงให้ความสนใจน้อยกับการนิยามและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการนิยามตนเอง

ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งในหลายกรณีก็มีความหลากหลายภายในกลุ่มด้วย นอกจากนี้ ยังไม่มีใครให้ความสนใจกับโลกทัศน์ชาติพันธุ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน แต่สิ่งนี้อาจจะช่วยเรื่องการทำความเข้าใจการจัดหมวดหมู่ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ในเชิงวงศาณาญาติได้

หนังสือเรื่องนี้พยายามนำเสนอเรื่องดังกล่าวข้างต้นอย่างละเอียด เพื่อการทำความเข้าใจและระดมปัญหาเรื่องการจำแนกทางชาติพันธุ์ที่ยังมีความสับสน โดยเฉพาะชื่อเรียก “ลัวะ” ซึ่งซับซ้อนยุ่งยากเกินกว่าที่จะจัดระบบให้ถูกต้องได้ ผู้ศึกษาได้ใช้หลักฐานทางชาติพันธุ์วิทยาในการวิเคราะห์ตัวแบบการจำแนกหมวดหมู่กลุ่มภาษา พร้อมยกกรณีตัวอย่างมากมายให้ผู้อ่านได้เข้าใจและคิดตามอย่างน่าสนใจ มีการอ้างอิงข้อมูลนับถอยหลังตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1940 / พ.ศ. 2483 และผู้ศึกษาใช้วิธีนำเสนอโดยเสนอกรอบแนวคิดทฤษฎีประกอบด้วยเสมอ ซึ่งถือว่าเป็นตัวอย่างของการศึกษาและการนำเสนอที่ดี เช่น แนวคิดการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ “แบบวงศาณาญาติ” ในมานุษยวิทยา คือ การจำแนกกลุ่มคนเป็นหมวดหมู่ตามความสัมพันธ์ เช่น ภาษา วัฒนธรรม แนวคิดการจำแนกกลุ่มตระกูลภาษา และกลุ่มชาติพันธุ์ในทางภาษาศาสตร์ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ เพื่ออธิบายสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่นต่าง ๆ วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างสังคม โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะของการเป็นชนเผ่า (tribal) ซึ่งมีรากฐานจากความ เป็นญาติ (kinship) และการสืบเชื้อสาย (descent) อย่างไรก็ตามหนังสือเรื่องนี้ เป็นหนังสือที่อ่านไม่ยากนักและอาจจะเข้าใจยากสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานด้าน ชาติพันธุ์วิทยา และภาษาศาสตร์ จึงจำเป็นต้องอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ ต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อเสริมความเข้าใจ เช่น สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ โดยภัททิยา ยิมเรวัตติ และสุริยา รัตนกุล หนังสือเรื่อง ลัวะเมืองน่าน โดยชลธิรา สัตยวัฒน์ หนังสือเรื่อง มลาบริ บนเส้นทางพัฒนา โดยศักรินทร์ ฌ น่าน หนังสือเรื่อง ตัวตนคนปกากะญอ ภาพจาก สายตาคนปกากะญอชายแดนไทย - พม่าตอนเหนือ โดยพรสุข เกิดสว่าง เป็นต้น

คุณูปการของหนังสือเล่มนี้ คือ การทำให้เห็นแนวทางการศึกษาทางชาติพันธุ์ ที่หากมีการนำองค์ความรู้ทางภาษาศาสตร์ ทั้งภาษาศาสตร์เชิงประวัติ เชิงสังคม และเชิง ชาติพันธุ์ มาบูรณาการกับศาสตร์ทางมานุษยวิทยาหรือชาติพันธุ์วิทยาในด้านการจัด ระเบียบสังคม พิธีกรรม ความเชื่อ และอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้การศึกษาด้านนี้ มีความน่าสนใจ มีชีวิตชีวา น่าศึกษา น่าค้นคว้า และทำให้เกิดความรู้เกี่ยวกับกลุ่ม ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในดินแดนสุวรรณภูมิได้อย่างดีเยี่ยมซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้แสดงหน้าที่ในการ แบ่งปันให้ความรู้ที่ดีแล้ว